

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 38.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Изази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стаду, у Новоме Саду.

РУСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Комедија „На путу к дјелу“ лепо илустрије племените тежње новог нараштаја у Русији. Млада девојка Ланина оставља своју породицу у Москви, да се посвети светом звању сеоске учитељице у удаљеном селу. Таква руска школа подрта је колеба, у коју не светли само сунце, већ се кад и кад повлаче у њу и руска зима и све неугодности рускога поднебља. Нова учитељица долази, али нема дрва у залиху, па она мора трпети зиму, док стари инвалид Акимич не почне тргати плот. Али је и од тога чека много већа борба са сеоским кичошима. Ту ти је вртоглави властелинич Саловјев, кога жена вреба као љута аждаја, па сентиментални срески писар, који хоће да освоји њено срце песмом и цитаром. Мора још много да пати и од суровог пређашњег начеоника, који је непрекидно испитује и заповеда јој којешта. Девојка сноси све постојано и не би узмакла, да је судач Дубков, упознавши се с њоме на железничкој станици, силом не одведе на своје добро, да тамо прославе имендан његове сестре.

Дубкова сестра, опазивши њихову узајамну љубав, заручи их и обећава им, да ће подићи нову школу на братовљевом добру и да ће Ланини помагати у обучавању деце.

Крилов (Александров) веома је плодан драмски писац и ако не тако озбиљан као Островски. Више је драматург него писац. Од свију својих руских другова највише наличи на француске писце. Руски драматурзи често прерађују француске комаде, али се не задовољавају пуким преводима, већ их са свим порусе. Такво прерађивање није, до душе, увек згодно, али ипак даје много боље сведочанство о народној

свести Руса, него они наши изворни српски комади, које написао неки наши писци за наше позориште, а у њима је све — и место и особе и цео догађај — са свим туђе. Слични комади били би у Русији веома смешни. Такви ће комади увек сведочити — и крај најбољег дара аутора — о њиховој слабости народној и о веома отупелом народном осећају оног света, који слуша такве туђинске производе, који помажу тровати нашу народност.

Крилов је написао за споменуто време две комедије: „Город упраздњајетсја“ и „Ње ко двору“. Први комад нема посла са светском злобом нити са питањима наше душе. То је жива шаљива игра, која је потекла отуд, што се у глухом кутићу велике Русије, у малој заборављеној вароши, на један пут распрострбо глас, да ће варош бити уништена, т. ј. да ће се сва званија из ње преместити. Таква „уништења“ вароши називају се у Русији „заштатнима“, јер уједно изгубе своје изврсно место, као „заштатни“ чиновник, т. ј. такав, који се, до душе, броји у министарство, али не служи, јер је код промене „штата“ подручје његове службе било уништено. С тога се, да како, породила у вароши велика смутња. Трговаца стаде дрека као да су у сватовима, крађе на тргу преотеле мах, нико не ће ником да плати, окружни је начеоник (исправник) у опасности, пише молбу гувернеру, где га мудро вртоглавошћу моли, да ту варош „испразни“, чему се овај противи на велику радост целог становништва. Једина је врсноћа те комедије њезина живост, али то ће је једва сачувати да такођер с временом не постане „заштатном“ покрај многих других комада тога писца.

(Свршиће се).

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(У понедељак 19. марта о. г. приредила је управа српског народног позоришта *представу, од које је чист ирис ишао на подмиру трошкова око изложбе женских ручних радова, коју иприређује у Новом Саду „добротворна задруга Срикиња Новосаткиња“.*)

Представа ова састојала се из песме уз свирку и приказа два позоришна дела.

Од чланова позоришне дружине певали су г. *Марковић*, гђа *Т. Лукићка*, гђа *Д. Милосављевићка*, г. г. *А. Лукић*, *М. Барбарић* и *И. Станојевић*, напоследак гђа *М. Цветићка*, чланица краљевског српског народног позоришта у Београду.

Песме су изведене већином добро, а најбоље је их отпевао г. *Марковић* и гђа *Цветићка*. Г. *Марковић* има врло леп глас, а поред тога је доста и изведбан, те је „Укор“ и „Море ми је љубав твоја“ отпевао лепо и задовољио гледаоце. Нека само чува глас свој, јер рекли бисмо, да му се глас лако може покварити. Г. *Цветићка* је засведочила, да је вешта и извежбана певачица и да лако решава и тежи задатак, као што је био валцер од Доницетија. Дуо, што су га певали г. *Марковић* и г. *И. Станојевић*, ишао је тако сладно и тако добро, да су га певачи морали поновити на бурно захтевање публике. — Гђа *Милосављевићка* и гђа *Лукићка* имају пријатне и миле гласове, али је гђа *Милосављевићка* мало несигурна била. По њиховом певању онога вечера може се надати, да ће бити обе добре певачице у позоришној дружини, ако се само уехту вежбати и даље у песми и певању. Г. *Лукић* има слабији бас од г. *И. Станојевића*, али се слажу у томе, што се морају више учити певати. И у г. *Барбарића* је тенор слаб и неувежбан. — Од свију пијеса, које су отпеване, најслабије је ишао квартет, који се више пута преображавао у терцет на и у дујет, јер се остали мушки, гласови нису чули.

Југ Богдана и девет Југовића приказали су у песми мушки чланови дружине заокружено: соло Југа Богдана а тако исто и кор Југа и синова му ишао је врло добро, а још би боље испао да је музика местимице тиша била.

Поједине песме и певање пратио је на гласовиру г. проф. *Ј. Грчић* и гимназиста *Т. Остојић* и свирачки збор пуковније *Филиповићеве*.

Осим овога приказана је шаљива игра „*Две цедуље*“. Приказали су је г. *Барбарић*, гђа *Петровићева* и г. *Динић*. Међу њима је најбољи био г. *Барбарић* као прост момак. Гђа *Пе-*

тровићева била је за просту девојку мало неприродна, а г. *Динић* као брица као што треба. *Целина* је добра била.

После представе у почаст учесницима на представи приредила су вечеру чланице-одборкиње и друге чланице „добротворне задруге Српкиња Новосаткиња“, на којој се наставила песма и певање.

С. М.

Гренгоар, позоришна игра у 1 чину, од *Т. Банвиља*, превео *Јован Ђорђевић*. — **Шоља теја**, шаљива игра у 1 чину, с немачког превео *Гига Гершић*.) Приказане 20. марта о. г. *Г. Милош Цветић*, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду као гост у оба комада.

После г. *Тоше Јовановића* дошао је г. *Милош Цветић* да гостује пред новосадском публиком. И пред њиме је ишао добар уметнички глас и ми се зарадовасмо од свег срца, да видимо и тог уметника. И наша нас нада није преварила. *Цветић* је на позорници уметник од главе до пете; сваки покрет, сваки нагласак показује кроз извежбаног уметника, тако извежбаног, да не знам српског глумца, који је у уметничкој уметности дошао до тог савршенства, до ког је је дошао он. И та његова уметност показује се у свакој улози, у сваком ниту његових улога. Да ли је то врлина или није? Врлина јесте на сваки начин, ма да се уметност, као таква, не сме на позорници истаћи, јер нас тиме и нехотице подсећа на оскудицу природе. **Гренгоар** мора бити само **Гренгоар**, и ништа више; он не сме бити глумац, који приказује улогу **Гренгоара**, јер у таквом случају гледаоци, па и најприроднији, нису у стању да споје у једну хармоничну целину глумца и улогу му. Они долазе и нехотице у тај положај, да поред фигуре гледе и глумца, да поред **Гренгоара** гледе и *Цветића*. То нам је једина ако и не мала замерка на игру уваженог госта нашег.

Да није г. *Цветић* уметник, он онда и неби био у стању своју улогу уметнички приказати; али он јесте уметник, само он је такав уметник, у ком је *духовна* страна надвладала *душевну*. Игра му је промишљена кроз, сваки покрет и сваки нагласак прешао је пре него што је приказан кроз духовни, кроз умни процес његове личности, а што је најглавније у приказу том, то је, што се опажа тај процес. Ми видимо уинак тог процеса; али узрок не доводимо из ситуације и карактера његове улоге, него га доводимо из његове личности. Да боме, да је такво приказивање резултат велике студије; али онакве

студије, која притеже улогу за своју личност, а не своју личност за улогу. Личност пак остаје у главном једна иста; улоге су разне. Тиме нећу никако да кажем, да г. Цветић на један исти начин приказује сваку улогу; никако. Он сваку улогу приказује онако, каква је, само с том разликом, да се при разним улогама његовим види изрична индивидуалност његова, која нам баш не дозвољава, да је у једно слијемо са улогом његовом.

То су моји лични утисци и што се тиче дон Цезара и Гренгоара. Камуфле пак од другог је кова. Ту нисам никад делио Цветића од улоге му. Камуфле по себи није комична улога, она је постала таква са необичне ситуације своје. Камуфле је скроз карактерна улога; он остаје свагда један исти, ако се кад и кад и деси с њиме која промена.

Ове моје речи још ми нису завршне. Ја мислим то учинити при завршетку гостовања уваженог уметника тог.

Закључак — ја не кажем пресуда — даје се само на основу премиса изрећи, и као год што би у логици био закључак лош без својих премиса, тако и у животу не може и не сме се изрећи мњење без своје основе, јер ова даје гаранцију за оно. Брзоплетно а уз то још и арогантно решавање о вредности које појаве свети се обично брзо и то не на достојанство онога, који је на тај начин изрекао своје „убеђење“.

Остале приказиваче видели смо већ у тим улогама; само не г. Ђурђевића (Барон Виљдељ), а што смо га видели, не кајемо се ни најмање. Ђурђевић је своју улогу приказао за иста добро.

М. С—ћ.

„Адријена Лекуврера“. Драма у 5 чинова. Написали Скриб и Легуве. Превео К. Н. Х. Гђа Милка Гргурова члан краљевског позоришта београдског у насловној улози као гост први и претпоследњи пут. Г. Милош Цветић редитељ краљевског позоришта београдског у улози Морица, грофа Саксонског као гост по трећи пут.)

Сретна је одиста мисао била од стране управе, гостовањем првих наших уметника зачинити и крунисати овогодишње бављење позоришне дружине код нас. У последње време гости и не избивају, све један другог одмењују, а у четвртак 22. марта о. г. дођосмо чак и до те пријатне изненаде, да нам се две врне снаге краљевског позоришта београдског у један мах прикажу, редитељ Милош Цветић по трећи пут, а дика наша негдања, узор-уметница-првакиња Милка Гргурова први и на вељу жалост нашу и претпоследњи пут ове године.

Исто оно смерно па опет сигурно ступање, чаробно оно смешење, умиљати онај глед, у који се слила сва бујица осећаја, бони онај пребони

израз на цртама, а врх свега онај глас — да, глас, коме не знаш каквоће означити крај најбоље воље, глас, што те дира, заноси, у снове пољуљкује, глас, што у смеју и плачу, очајању и усхиту једнако неодољиво љупко звучи — све је то Милка Гргурова сачувала, све је то Милка Гргурова са собом понела, у уверењу зар, да ће са тим оружјем „доћи, видети и победити“. Па тако је и било: дошла је, видела, победила. Јесте, што да тајимо, зажелили смо се ње, зажелили смо се пре свега и свега чистог уметничког заноса, ватре и жара, смерности и оданости, што природном својом снагом задивљује, зажелили смо се и лица, које по склопу своје може да изрази све афекте редом без великога пренемагања и развлачења, зажелили смо се и чисте ериске речи, речи своје, која нам је за срце прирасла, те је нерадо дајемо, да је сакатим нагласком руже — свега смо се тога зажелили, јер смо доста поодавна без свега тога били, зажелили смо се праве уметнице, уметнице, којој је уметност и сувише мила и драга, а да би у служби њеној имала каде рачуна водити о сујети и допадању те правити од главе своје сваком приликом, и онде, где то уметност у главу туче, — цветне леје. А стара је наша Милка уметница богодана, опет и опет дика наша те јој од срца велимо: добро нам дошла у госте ма и на час само, а одмах уз то и управи: евала, што си је позвала!

Прекратко гостовање своје отпочела је мила гошћа са „Адријеном Лекувреревом“. Од прве речи па до издисаја пулзирао је кроз ту Адријену свеж живот, свежа снага, свежа крв. Уздиже ли *глушца* Адријена мајку своју уметност, стисне ли захвална *штитеница* Адријена руку заштитнику своје и пријатељу Мишонету, привије ли се *љубавница* Адријена њежно као по јање уза свога Морица, нађе ли се *илемента* Адријена у милој неприлици, кад јој Мишоне изда жртву пред драганом, сарањује ли *помижена* Адријена у ресигнацији милошту своју, крикне ли *васкрела* Адријена од веље радости, што јој милошта васкрела — не знаш рећи, кад се откида већма од срца, кад иде јаче са дна душе. Спонтано одушевљење публице и бурни изазиви како на отвореној сцени тако и иза појединих чинова најбоље сведоче дичној уметници, да симпатија старих поштовача њене уметности није ни најмање оладнела.

У одобравању, што се исказивало тој Адријени, подобро је учествовао и други гост, Милош Цветић, у улози грофа саксонског. И наш *Лукић* је био Мишоне, да му равна треба тражити, а *Драгиња Ружичка* канда је хтела показати, да такво друштво њој управо и приличи. Г.

Издаје управа ериског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

ПРЕ ПОЛАСКА ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ НА ПУТ ПРЕТПОСЛЕДЊА ПРЕДСТАВА.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 25. МАРТА 1884.

ПО ДРУГИ ПУТ:

Б И Б Л И О Т Е К А Р.

ШАЉИВА ИГРА У 4 ЧИНА, НАПИСАО ГУСТАВ МОЗЕР, ПРЕВЕО Б. ГАЛАЦ.

О С О Б Е:

Мерсленд, властелин	Милосављевић.
Едита, кћи му	М. Рајковићка.
Хери Мерсленд, његов синовац	Барбарић.
Мекдонелд	Лукић.
Лотер Мекдонелд, његов синовац	Димитријевић.
Ева Вебстерова, едитина другарица	Л. Хаџићева.
Сара Гилдернова, гувернанта код Мерсленда	Љ. Динићка
Леон Ермедел, центлмен	Марковић.
Џибси, кројач	Добриновић.
Диксонова, лотерова домаћица	Ј. Добриновићка.
Роберт, библиотекар	Динић.
Џон, мерслендов послужитељ	И. Станојевић.
Трип, комисионар	Рашић.
Послужитељ са железнице	Суботић.

Прва се радња догађа у Лондону, друга, трећа и четврта у мерсленовом двору.

У уторак 27. марта први пут: „ЛУДВИК XI“. — Трагедија у 5 чинова, написао Казимир Делавињ, с француског превео Ј. Ђорђевић. — Г. МИЛОШ ЦВЕТИЋ, редитељ краљевског српског народног позоришта у Београду као гост последњи пут. — Пре поласка позоришне дружине на пут *последња представа, а у корист целе позоришне дружине.*

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места задржати за ову представу, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдаље до 12 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.